EN POSTFRÖKENS BREV OCH DAGBÖCKER FRÅN 1920-TALET

av Elisabeth Sahlgren

Brev till Ellen Sahlgren, gift de Maré.

Grängesberg den 18/12 18.

Kära Systerskapet!

Ja, nu är jag åter i Grängesberg, ära vare glad. Sista dagen av min sjukledighet skall ägnas dig, som så länge försummats. Fånigt bara att jag lovat »träda i tjänstgöring», som vi säga på vårt lediga postala språk, ett par dagar tidigare än jag behövt. Men vad skall man göra, när chefen ringer och tigger och ber.

De har bara ovant folk, som jag nödtorftigt lärt upp till vikarier, när jag själv skall sändas till katastrofkontor. Det retar mig litet smått att de få samma lön som jag, ibland t. o. m. mer.

Postverket måste krusa lite' för dem i väntan på freden, som skulle återge det alla »krigare», som tagits från den postala tjänsten. Någon utbildning av den tillfälliga personalen vill man inte kosta på. Man är väl sparsam, och snart skulle den bli överflödig och ett problem. Det är så rätt tänkt, men det finns något, som heter slitage. Jag behöver bara tänka på mina stackars västeråskamrater. Min sortie var rätt tragikomisk.

Jag hade haft förmiddagsvakten på avgående avdelningen och stod i begrepp att gå hem och njuta av en ledig e. m. Som vanligt kastade jag en blick på arbetsplatsen. Jag trodde allt var klart, men mitt öga faller på ett litet uselt remboursement, som hånfullt blickar på mig. Som jag tyckte.

Vet du vad ett remboursement är? Det är en djävulsk uppfinning, ett utländskt postförskott, i allmänhet bestående av en lottsedel, som suger pengar ur landet och livsglädje ur postisar. Det värsta är, att beloppen skola evalveras.

Vet du vad evalvering är? Vet du det inte, så lever du lika lycklig ändå. Nå, jag satte mig till att klara av saken. Det var stopp, jag höll på att ta till lipen, och efter ett par återhämtningspauser och lika många försök tog jag det eländiga remboursementet och gick till *förste postexpeditör Wallén,* sträckte fram försändelsen och sa': »jag kan inte». Han var hygglig, tog eländet, skickade hem mig och ordnade med sjukbetyg. Och så var det slut på det förordnandet.

Min snälla värdinna, som jag lyckligtvis inte smittade, skötte mig å det bästa, och så småningom kom jag upp ur min paulun. Första kvällen jag var feberfri lockade en god vän mig med på bio. Jag var nog ängslig, men ho kunde motstå att titta på Karin Molander?

Och min värdinna hade avlagt ett heligt löfte att ej förråda mitt lättsinne. Jag fruktade nämligen att hamna som rubrik i tidningarna: »kvinnlig postexpeditör offer för sin nöjeslystnad.» Det gick ju bra, och nu är jag här.

Jag hade ej bebådat min hemkomst. Som jag visste, att vår kvinnliga ingeniör hade födelsedag, var jag säker på att träffa hela gänget i ingeniörsbaracken, och jag slog ned som en bomb eller snarare skred som en Lazarus, blek men dock levande.

Det stormande mottagandet måtte dock ha satt fart på livsandarna. Jag deltog med entusiasm i orgierna. Man måste verkligen fira freden, födelsedagen och min hemkomst i nu nämnd ordning. Sockerdosorna länsades så gott som helt på de få bitar de innehöllo och kaffedoppet, m. a. o. det hårda brödet, knastrade friskt mellan glupska käftar.

Detta var ett annat mottagande än vid min entré på Förvaltningshotellet anno 1916. Jag kom som en utböling även om det var genom relationer. Bolaget var ju så gott som helig mark, och dess mäss borde beträdas endast av dess tjänstemän. Ovetande om detta kom jag glad och ogenerad in i rökrummet efter middagen, jag tror t. o. m. att jag lade beslag på en av karmstolarna och höjden av allt, jag *tände en cigarrett.*

Om jag säger att man behandlade mig som luft, mycket dålig luft till på köpet, så överdriver jag inte så värst mycket. Det kvinnliga inslaget var emellertid lojalt från början, annars hade jag nog rymt och sökt min tillflykt på hotellet nere i berget.

Underligt, men det var som om hängbron över dagbrottet skilt istället för att förena övre och nedre berget, det övre=förvaltningen,

Färfattarinnan i Mora 1907.

det nedre=den övriga världen. Det dröjde emellertid inte längre än någon månad förrän vi blev sams och troget höllo ihop i glädje och besvärligheter.

Och du förstår att jag gladdes över ett brev från min från början värsta antagonist som bad mig så snart som möjligt komma tillbaka från det pesthärjade Västerås till en tämligen inarbetad kundkrets nu när den mörka årstiden är inne och matlaget rätteligen borde sitta samlat kring det Sahlgrenska skämtets köttgrytor . . .

Få se nu, hur länge det dröjer tills jag åter får packa kappsäcken? Något resekort skall jag väl slippa springa till livsmedelsnämnden och hämta. Skönt slippa alla dessa ransoneringskort. Hoppas de aldrig skola behövas mer.

Syster din.

Posteleverna avd II
den 21.5.1910.

Brev till Karin Lagergren, f. d. utomverkare och avisör vid postkontoret i Örebro.

Örebro Juli 1919.

. . . Det är väl lustigt, att jag efter 13 år åter hamnat på postkontoret i Örebro. Jag är glad över att det endast är på förordnande. Jag skulle ej vilja stanna, jag har blivit »bergtagen». Vi som en gång gladeligt lämnade våra sköna hem för att få ett förordnande sommar och jul. Kanske det berodde på att vi voro ganska strängt hållna i resp. hem, och friheten i skolhushållsvåningen var lockande under dina syskons skollov. Snällt av de dina att låta mig bo med dig. Så hade vi roligt också. »Ja, det var då, det är länge se'n» säger jag med vår specielle skald »Jeremias i Tröstlösa». Nu har jag glömt honom till stor del, men då voro vi verkligen duktiga i att citera hans närkingska. »En skulle inte söva, när natta faller på. En skulle si på stjärnera, en skulle vara två». Det är allt ett vackert språk vi ha, du Karin. När jag tar till de surrande iiiiii-na, då gör jag ofelbart succé. »Iiiii Viiiii-by säjer diiiii, att biiina biiits» o. s. v.

Interiör från postkontoret i Avesta 1914. I kassan postexpeditör Elisabeth Sahlgren.

Det är andra tider nu än när postkontoret låg i Grand Hotels hus. Här är allt stort, nästan allt. Posthuset är stort, personalen är stor, köerna äro stora. Men lönen är liten.

Har du ångrat, att du inte iddes gå och vänta på, att det skulle bli en kvinnlig postkurs? När du slutade, ville jag sluta, men jag fick inte för pappa. Då skulle han ta sin hand från mig. Kanske var det bäst, som skedde. Jag vantrivs inte, jag får åtminstone fara runt som en skottspole, så jag hinner aldrig ha tråkigt. Och sensationer finns det fortfarande. Men aldrig glömmer jag den där gången i tidernas begynnelse, när jag sorterade brevet till H. Hedberg, den store kverulanten, fel. Kanske du har glömt det vid det här laget? Han ringde *förste postexpeditör Möllerberg* och var alldeles ursinnig. Han skulle förlora tusentals kronor på kuppen och fordrade den felandes huvud på ett fat. Det var mitt det. Möllerberg rådde mig till att snarast uppsöka vilddjuret i dess håla. Han uttryckte sig kanske inte så, men be om ursäkt borde jag göra, »för att undvika obehag». Anmälan till Styrelsen dallrade nämligen i luften.

Som den trogna kamrat du var följde du med på min färd till Canossa. På skälvande knän och med darrande hand ringde jag på dörrklockan och blev insläppt. Någon pardon vågade jag knappast hoppas på, men jag presenterade mig, bekände min synd och skuld och bad om förlåtelse... »Sahlgren... Sahlgren, är fröken dotter till min gamle frimurarebroder kyrkoherde Sahlgren». »Jo det var jag», och började hämta andan. Så frågade han efter hälsotillståndet, jag tänkte mest på mitt eget tillstånd och förklarade det vara »mycket bra» nu. Och när han klappade mig på axeln och sade, att det var inte så farligt med brevet, höll jag nästan på att ta gubben i famn. Kamraterna som nästan stodo beredda att ta emot med näsduk och luktvatten, sågo riktigt snopna ut, när två fnissande och fnittrande »avisörer» uppenbarade sig.

Slut på försjunkandet i minnen. Några av de gamla kamraterna finns kvar, bland andra *Lars Ruben Lindberg,* kanske litet mera maläten men fryntlig och pratsam, och så *Sigrid Hultgren,* alltjämt en skräckfigur för det yngre gardet, som enligt hennes åsikt är till för att hunsas av äldre »argsinta postfröknar».

Många nya element ha kommit till lyckligtvis. Bland andra en spännande individ, namens *Em. Broström.* Han sätter fräs på hela kontoret. Förste postexpeditör är han och svär gör han, så djä—r anamma, här sitter man ibland i en i mitt tycke nog så kraftig svaveldoft. Revolutionär är han och *redaktör i Svenskt Postarkiv* och en massa uppdrag både kommunala och statliga har han. De friska vindarna kanske blåsa upp till storm rätt vad det är. När kassatjänsten tillåter sitter jag figurligt sett vid mästarens fötter och slukar de visa ord, och de äro ej få, som utgå från hans mun. Vem vet, en vacker dag kanske det blir ett demonstrationståg, en fana i spetsen med devisen »viribus unitis» och marsch runt Engelbrektsstatyn under avsjungande av Frihetssången och begäran: »högre lön, snabbare befordran».

Jag måste berätta en lustig historia härifrån.

Polisen hade varslat om, att den var intresserad av en person, som eventuellt skulle fråga efter brev till Kalle Andersson (namnet fingerat), Poste restante och bad oss hålla ögonen öppna och underrätta dem, om det begav sig. Och det gjorde det. *Signe Mogren,* som satt i brevkassan fick ett fasligt schå att kvarhålla kunden genom att leta i alla p.r.-facken under det att en annan tjänsteman efter överenskommet tecken försvann för att ringa polisen. Kunden började bli otålig, när till Signes lättnad två poliser inträdde, raskt gingo fram till kassan och lade händerna på »bovens» axlar. Denne vände sig hastigt om och röt: »Vad F-n nu då». Tablå. Det var poliskommissarien själv. Han hade velat förvissa sig om, att det fanns post till »poliskunden», och i tron att vara

Postexpeditör m m Em Broström i Örebro.

igenkänd ej brytt sig om att legitimera sig. Signe, som av munterheten förstod, att något klickat och trodde skrattet gällde henne, ropade halvsnyftande: »och förresten kan ni ta era tjuvar själva». Det hade hon ju rätt i.

Jag trodde till en början, att jag ej skulle få rum i denna goda stad, men tur som jag alltid har, träffade jag på en skolkamrat, *Cissi Hahn,* du vet, som nu bor ensam med sin far i deras stora villa. Där fanns plats även för din gamla vän . . .

Brev till Karin Lagergren.

Grängesberg den 27/7 1920.

Kära Karin!

. . . största delen av sommaren har jag varit här i *Berget* och har det lugnt och skönt såväl postalt som privat. Vi ha nu en så verkligt bra postmästare. Valfrid heter han i förnamn. Det är ju inte så vackert, men vad gör det, när han har en vacker själ. Inte för det var något större fel på den förre heller, men inte gick han upp mot *postmästare*

Postmästare Valfrid Borgström i Grängesberg.

Borgström inte, som är bra som mänska, det tror jag, och som chef, det vet jag. Det sistnämnda sätter jag för övrigt mest värde på, eftersom jag har mest med den saken att göra. Och så är jag så glad över, att han respekteras både in- och utåt. T. o. m. Förvaltningen tycks ha upptäckt, att det finns acceptabelt folk på andra sidan hängbron. Att han är mycket musikalisk kanske gör sitt till.

På sådana här små platser är det inte så gott om talanger. Förvaltningen gör i alla fall en hel del för att hålla kulturens fana något så när högt. Här har t. o. m. operasångare uppträtt på »Cassels donation», ett skrytigt imiterat grekiskt tempel högt uppe, så det gör sig bra.

Men aldrig får man vara riktigt glad. Är det bra här, så är det ej så glädjande på hemmafronten. Pappa som aldrig förr tagit ledigt gjorde det i våras. Skönt att ha en läkare i familjen, någon annan doktor än den egna sonen hade han inte konsulterat. Det var en hjärtattack och Ernst ordnade med att pappa genast skulle till Ulricehamn. Jag fick

semester i största hast och följde med honom till vintersanatoriet. Vi voro där i 9 långa veckor. »Hur kunde du bli ledig så länge», undrar du. Joo, min ischias, som jag lidit av i många år, gav överläkaren anledning att skriva ett sjukbetyg.

Skönt att detta lidande kom till nytta för en gångs skull, och utan samvetskval begagnade jag mig av tillfället. Så som jag misskött min egen familj.

... Sedan jag blev ordinarie och således fick semester, tillbringar jag den hemma i prästgården, men det dröjde länge, det. En period var jag ej med min fot hemma på 2½ år. Den enda gång jag haft förordnande i hemtrakten var ett par månader i Degerfors. Och det var ej med samma glada hjärta man sade »adjö», som när vi som utomverkare sommar och jul reste till Örebro och visste, att det bara var för en kort tid. Stackars pappa satt med moster Agnes i sin ensamhet. Lyckligtvis voro ej de andra syskonen så slavbundna som jag. Men pappa klagade aldrig, han var ju själv tjänsteman, så det var ej tal om att ta extra ledighet. Min punktlighet är också ett fädernesarv. Du tyckte allt det var komiskt den där gången du gästade oss. På minuten för att ej säga sekunden stod vi bakom resp. stolar och läste: »gode Gud välsigna maten, amen» och vederbörande passopp i givakt för att ögonblickligen servera ... Och skulle vi resa bort, stodo alla uppradade på verandan »prick» som kusken spände för hästarna. Den där punktligheten har jag haft mycket nytta av i tjänsten ... Men den här gången var allt pappa glad över, att han fick gå i första rummet.

Nu återvänder vi till Ulricehamn. Det kommer kanske att intressera dig av en viss anledning. Jag kommer strax dit. Vi mådde båda bra av vistelsen och resp. behandlingar. Och inte minst av sällskapslivet. Han levde riktigt upp, min gamle prostafar, han blev riktigt bortskämd, de tyckte han var så vacker med sitt ganska långa vita vågiga hår.

Folkhumorn har döpt patienterna till »hjonen», och nog är vi en särdeles samling alltid, om också på ett »lyxhotell» istället för »fattighus». Primus motor (hör nu upp!!) är din käre Farbror Claes Lagergren, Markis och Påvlig kammarherre. Du var allt litet svag för honom och kanske är fortfarande. Han är sannerligen en charmör. Det är ett par gambla damer här, som hör till »hoffruntimbret», och de äro på ständig jakt efter honom. I matsalen begav sig emellertid, att vårt bord var placerat bredvid hans, och så kommo herrarna på, att de varit skolkamrater vid »Karolinska skolan» i Örebro och där sutto de nu, den evangeliskt lutherska prästen och den påvlige och hade hur trevligt som helst. Pappa skrattade hjärtligt åt markisens ganska elaka

och mycket kvicka historier från det »svarta hovet» i Vatikanen. Mig känner du ju, så du förstår, att jag njöt.

Det var många intressanta hjon . . . Så var det ett par ryska furstinnor, som flytt undan revolutionen. De höllo sig för sig själva, och de ville nog vara inkognito. Som samtidigt den ryska revolutionären Krassins 13-åriga dotter befann sig på anstalten under en Elisabetsysters tillsyn gavs det tillfällen och situationer, som voro »svårbemästrade» enligt »Syster». Jag vet att du är ganska intresserad av litet »on dit» från stora världen, så jag fortsätter.

Landshövding de la Gardie, som enligt egen utsago endast kysser sköna högst 25-åriga damer på handen, var det ej värt, att jag gjorde mig besvär för.

Fru Radhe, hovdam och änka efter tre män, ALLA vid hovet, var den tongivande damen. Hon anförtrodde sig åt mig en dag i väntsalen, där jag väntade på pappas återkomst efter konsultation. »Säg, hur skall jag kunna komma i kontakt med mina jurister, Pålson och Svensson?» (eller vad firman nu hette). »Det är väl bara att skriva eller ringa», sa jag i min enfald. »Hur skall jag kunna det? Jag har talat med furstar och grevar på 6 olika språk, men hur skall jag tala till en Pålson eller Svensson?!! . . .»

. . . Lyckligtvis fanns det också vanliga dödliga. Till dem fick man väl räkna en sekreterare från Generalpoststyrelsen. Han kanske var riktigt trevlig, men jag tyckte det var bäst att hålla mig på lite avstånd. Pappa var lika smickrad som jag, när jag uppvaktades av en äldre herre med en stor bukett rosor för det jag »var så mänsklig».

Det bästa var i alla fall, att »hjonen Sahlgren» återvände stärkta till kropp och själ till resp. orter, jag via prästgården.

Träffar du någon gång »farbror Claes», så hälsa . . .

Brev till Ellen Sahlgren

Enköping den 15/10 20.

Min kära syster!

. . . Du har tydligen inte ännu hämtat dig från din häpnad över att jag frivilligt lämnat Grängesberg. Det har inte jag heller, ärligt sagt. Det måtte varit i hastigt mod. Att jag tog ett förordnande på den vakanta tjänsten var ej så märkvärdigt. Det är nyttigt att röra på sig ibland, men att sedan sätta sig fast här . . . Måtte jag inte behöva ångra mig.

Den huvudsakliga anledningen är i alla fall ganska naturlig. Visserligen blev pappa mycket bättre av vistelsen i Ulricehamn, men han är dock klen. Jag har större möjlighet att resa hem härifrån. Vi äro tre

tjänstemän, som alternera i kassan och då brukar det gå att få byta vakter eller betala för några timmars ledighet. Att kunna resa till Stockholm under en sabbatslediget för att träffa släkt, gå på teater och museer, är inte dumt, det heller.

Nackdelar här är rums- och matförhållandena och inte minst naturen. En liten brun å sniglar sig visserligen ner mot Mälaren, som inte syns men lär finnas någonstans i periferien. Några pepparrotsfält kan inte heller ersätta utsikten från Förvaltningens hotell över Hörkensjöarna och höjderna. För att inte tala om Orrleksdammen, vilket vackert namn och vilken trolsk natur. Vad haver jag väl gjort — och ingen att skylla på.

Du kanske är intresserad av att höra, hur det är på kontoret. Jag tar ljuspunkterna först. Som sagt vi äro 3, därav två manfolk, i kassan. Bäste man på skansen är emellertid förste postexpeditören. Ture heter han och Carlowna hans fru fra Norge, lika trevliga båda. I deras hem hoppas jag få en tillflyktsort, när en kopp kaffe och ett gott skratt behövs för att lätta livets börda.

Det enda besvärliga i tjänsten är alla mer eller mindre postväskor till byar, herrgårdar och gemene man. Det är stor skillnad på klientelet här och i Bergslagen, där äro de mycket lättsammare. Upplandsfolket är så nackstyvt. Jag känner igen mina pappenheimare från Östhammartiden.

Nu kommer det mörka molnet, som minsann inte har några silverkanter. Det är postmästaren, det. Innan jag kom hit, hade jag hört talas om honom som »Sveriges elakaste postmästare». Man skall inte överdriva, så jag ändrar det till *Distriktets,* i all synnerhet som det var en postdirektionare, som sa' detta. Men det hade man sagt om »min vän Bobrikoff i Västerås» också, och vi som kom så bra överens... Nu är det däremot sanningen, sanningen och inget annat än sanningen. Där han står i dörröppningen mellan sitt rum och expeditionen ter han sig i mina ögon som en korsning mellan gam och begravningsentreprenör (det är väl händelsevis inte jag som är elak nu?)

Men jag är ju litet närsynt och så bär han svarta vantar, vilket kanske också bidrar till synvillan. Det är egentligen synd om honom. Han lär ha ett *svårt eksem,* men han bör inte låta sina lidanden gå ut över personalen. Han kan tänka på den stackars tålige Job med alla hans hemsökelser.

Brevbärare och lantbrevbärare finnes till postens behov och en liten häst för transporten. Till stationen och åter. Härom dagen trodde bestämt den lille pigge hästen, att det var speciellt bråttom, den skenade

och kom till kontoret med säckar och allt — — — utom körsvennen, som kom efter.

Naturligtvis saknar jag mina vänner i »Berget».* Lyckligtvis har jag alltid stått på tröskeln till böckernas värld. Nu har jag tagit ett steg in. Tack vare den »glidande löneskalan» har lönen förbättrats. Jag behöver inte längre »sitta av» en eftertraktad bok. Jag kan köpa den kontant. Bokhandlaren vädrar i mig en god kund och tar sig ofta en stund till att resonera böcker. Visst är det bra med indexet, men uttrycket glidande löneskalan låter lite' ängsligt. Jag har som en känsla av, att »glida» är=att åka bakåt. Det är kanske minnet av mina valbenta försök att åka skidor.

Den redan i sin »livstid» legendariske *Dr. Westerlund* lever fortfarande. Visserligen har han bara 7 sjukhem mot ett fyrtiotal under sin glansperiod, men varje morgon far han i sin pyttelilla droska till patienterna. Doktor, kusk och häst se lika värdiga ut. Och de gamla damerna äro så gamla och ha setat så länge och vävt sig till hälsa, att man tänker på Penelopes evighetsmatta. Några »friare» behöver man ej befara skola störa friden.

Ur brev till Ester Carlholm, gift med kontrollör M. Carlholm, Uppsala.

Enköping den 3/9 22

. . . Du ville höra, hur jag hade det på »Internationales Kongress der Post- und Telegraphen-Beamten» i Berlin. Först och främst måste jag säga, att ni voro riktigt dumma, som inte kommo med. Det var en så lyckad resa, och för mig, som inte varit utomlands förr, oerhört intressant. Men Wettkampfen fick vara för mig. Förövrigt var den nog en tävlan mellan telegraftjänstemän som lämplig anledning till hopkallande av statsfolk från nästan hela Europa. Gissar det snarare var politik och intresse att få in utländsk valuta.

Jag hade trott, jag skulle träffa en hel del gamla postvänner på sällskapsresan, men där trodde jag fel. I glädjen över att äntligen ett bekant anlete dök upp, tillhörande min gamle vän och trätobroder *Gustaf Jakobus Lagrelius* från Västerås, höll jag på att falla honom om halsen, något som han helt säkert inte skulle uppskattat till dess fulla värde. Vi bekantade oss genast med några andra, som verkade trevliga, bl. a. *Emil* och *Aina Guméus,* han kontrollör och hon postexpeditör i Karlskrona. Vi hade mycken gamman tillsammans vi fyra.

* Grängesberg

Elisabeth Sahlgren och Gustaf Lagrelius i Västerås ombord på färjan Trelleborg—Sassnitz för att delta i »Internationales Kongress der Post- und Telegraphen-Beamten in Berlin».

Försiktigtvis hölls de olika nationerna skilda åt så gott sig göra lät. Vi fridsamma skandinaver trodde de skulle samsas på samma hotell, så vi voro gäster på Hotel Nordland, och det utan att komma i luven på varandra. Efter vad vi hörde senare, hade man haft ganska besvärligt med speciellt italienarne och deras heta sydländska blod. Fransmän och engelsmän uteblevo helt. Vi svenskar hade fått oss tilldelade två mycket sympatiska kolleger som guider, Annalisa och Max. Den senare var under kriget kapten vid schwere Artillerie. Att han avböjde allt tal om krig, må vara honom förlåtet. I privata livet klarade vi oss bra med karta och rådbråkad tyska, men vid festmåltider och demonstrationer behövdes de minsann. Invigningen av mötet hedrade vi med vår närvaro. Du kan tro, där var en samling och språkförbistring. Vid festmåltider likaså.

I sann demokratisk anda var alla tjänstegrader representerade. Man skall inte yvas över de sina, men det kunde svenskarna inte undgå att

göra. Vi har en fin kår alltigenom, det märks bäst vid jämförelse. Rundvandringen i Posthuset hade jag helst hoppat över, det var endast rörposten, som var intressant och nytt.

I priset ingick även måltider på bestämda restauranger. Men hade man till lunch fått t. ex. Bürgerliche Gemüsesuppe, Ochsen Schmorstück mit Spaghetti und Tomaten, Apfelstrudel, och så fick i sin hand följande Speisenfolge: »Blumenkohlsuppe, Glasiert Schweinekamm, Bayr. Kraut, Saltzkartoffeln, Eis-Baisers», då nekade våra magar till *den* middagen. Vi sökte upp matställen med rätter à la carte, och det befunno vi oss väl av i fortsättningen.

Som jag i motsats till de flesta damer avskyr att gå i butiker, kom jag hem utan smycke och päls, men med en rätt vacker etsning. När jag sedan såg allt, vad de andra inhöstat och hörde priserna, då ångrade jag mig verkligen. Visst hade de fått höra en del viskas omkring sig om »Walutaschwein» o. s. v., men det stod ju inte på varorna.

På färjan hem kände jag emellertid ett behagligt lugn, då jag kallades in i hytten för kroppsundersökning, isynnerhet då en dam ilsken och illröd kom ut därifrån, fråntagen en asflott päls.

Markens värde sjönk dag från dag, timme efter timme, kan man nog säga. Av våra tyska kolleger hörde jag, att deras ställning var förtvivlansfull. Affärsmännen klarade sig fint, alltid är det tjänstemännen, som få sitta emellan . . .

Nu tar jag alla tråkigheter på en gång, innan jag definitivt övergår till nöjesspalten. Det allra mest tragiska var de många invalider, som sutto på trottoarkanterna, utan arm eller ben ibland utan både armar och ben. Bredvid sig hade de en soldatmössa, och om det också regnade sedlar och mynt, hur långt räckte det . . . De blevo väl hemplockade av anhöriga på kvällen?! . . . Det var så fasansfullt, men det var som om berlinarne inte ens lade märke till eländet. De voro vana.

När vi foro tåg till Berlin, sågo vi alltid horder av ungar, som skrek: »schwedisches Geld, schwedisches Geld» och gjorde kullerbyttor som tack.

Efter den här svartmålningen kanske du är glad, du inte var med. Kanske det dock är nyttigt för en bortskämd svensk. Nog dröjer det ett par månader till, innan jag börjar gnälla igen . . .

Äntligen kommer jag till förströelserna. Programmet var fullspäckat. Rundtur genom staden, som på mig verkade mest »grå» om dagen men strålande nattetid.

Den omtalade *Siegesallé* skall man nog vara preussare för att fullt uppskatta. En sådan massa kejsare, kungar, hertigar och furstar och generaler, trodde jag ej fanns. Lyckligtvis stodo de staty på höga sock-

lar längs en lång gata (så dum jag är, det är ju den, som är Siegesallén).

Annars är *Tiergarten* vacker, wunderschön. Besök på prominenta platser tog allt för lång tid, Riksdagshuset t. ex. Det tog en evig tid att beskåda. Se'n behövde jag litet vackrare saker att titta på, så jag slank in på ett museum, och där förälskade jag mig i »mannen med den gyllene hjälmen».

Utflykten till Potsdam var genomlyckad. Båtfärden på Havel i sol och värme, ett trevligt sällskap, vacker natur, och de tjusiga slotten, Neues Palä och Sanssouci voro värda en kraftansträngning. För visst blev jag trött.

Det kan du också vara på denna långa reseskildring, men jag har kommit så i tagen, och jag är så road själv, att pennan löper av bara farten. I alla fall måste jag berätta om besöket i Luna Park, som var mera stor än rolig. Egentligen var det endast hemfärden, som kvarlämnade ett djupt och varaktigt minne.

Vårt sällskap for naturligtvis hem i taxi, klokt som det var. Man åkte hur långt som helst för en ringa slant. Emellertid hade denne olycksalige Gustaf läst, att om man var den perfekte turisten, begagande man sig av landets fortskaffningsmedel.

Jag, som ej gjorde anspråk på att vara »den perfekte turisten», bad honom avstå från sin vilda plan att mitt i natten ge sig ut i okända farvatten. Envis som synden lurade han mig med, jag förstod ju att ensam skulle han genast gå bort sig.

Neej, han hade studerat kartan och kommunikationerna och var så kapabel som helst. Tåg till *Lehrter Bahnhof*, sedan var det bara några steg till vårt Hotel. Kanske han hade rätt, men då skall man inte begagna sig av fel utgång vid Bahnhofen. Det gjorde Gustaf och de få minuternas promenad blev timmars. Han hade helt förlorat riktningen. Vi gick och vi gick och skummare och skummare blev kvarteren. Se'n fick vi veta att vi genomströvat *Moabit*, den ruffigaste stadsdelen i hela Berlin. Det visste vi lyckligtvis inte då. Men när det kom två hemska fruntimmer och antastade Gustaf, började vi misstänka både det ena och det andra. Jag fick gå i fred men måste hjälpa min stackars kamrat, och när vi hörde busvisslingar från en skum gränd togo vi varann i handen och bara kuta' iväg.

Äntligen kom vi till ljusare trakter och började känna igen Inwalidenstrasse, men det var från rakt motsatt håll än det tänkta vi kom till hotellet. Äntligen kunde jag hämta andan för att gräla, men då sprang den stollen upp för trappan på alla fyra, så jag måste skratta. Innan vi skildes uppmanade jag honom strängt att infinna sig i tid till petit

dejeuné, då vi tidigt skulle avresa till Dresden. Joo, det var klart det . . .

Det som var klart, det var att Gustaf saknades, när alla andra med guider och packning stod uppradade i hallen. Jag rusade upp till det rum jag trodde var hans, bankade på dörren och ropade, att han skulle sno sig. »Was nun», hördes en förvånad stämma, som inte var Gustafs. Nästa rum, och där svarade den gode och lugne kollegan, att det inte var någon brådska. Det var just vad det var.

Sällskapet vägrade att invänta olycksfågeln, som tagit miste på avgångstiden. Jag väntade, vad skulle jag göra, men när vi kom inrusande på stationen, kom vi lagom för att se sista vagnen försvinna. Vi tog nästa tåg och fick betala biljetterna själva. Ett soligt leende bredde ut sig över sällskapet i gemen vid vår entré i matsalen. Vi måste skratta med, det var för tokigt alltsammans . . .

Lika grå och tung, som Berlin verkade, lika ljust glättigt fann jag *Dresden.* Alla underbara samlingar har det skrivits så mycket om, att jag slipper leta efter ord, de finnas där alla förut. »Sixtinska madonnans» privatrum verkade mer bönekammare än något annat. Turisterna sutto fastklistrade på sina platser i egentlig och knäböjande i figurlig bemärkelse. Endast suckar av tillbedjan störde tystnaden, så jag smög mig på tå genom rummet efter en kort men vänlig blick på såväl moder som barn och »putti»ar.

Var lugn! Nu sätter jag full fart. Jag skall bli lika kortfattad som mr. Jingle i Pickwickklubben. Tåg till Schandau, båtfärd till Bastei, vandring tillbaka, opp och ner ut och in mellan berg, konstiga formationer. Svenska krigare rysliga i 30-årigt krig. »Schwedische Höhle», skräckplats. Kvinnor achtung, achtung!! Nu fridsamt. Svenskar fredliga. Förbrödring med värdfolk. Även andra deltagare, frid och fröjd. Och sol. Men tröttsamt. Svensk äldre postmästare tappar ork. Dras på kärra till stationen. Tåg forslar hela klabbet till Dresden. Hemresa nästa dag. Tåg till Stettin, båt till Rügen, färja hem. Slut . . .

Jag har glömt bort Gustaf. Våra vägar skildes i Dresden. Han skulle fortsätta turistandet i Tyskland, men jag undrade, hur det skulle avlöpa. Han borde ha kallat mig »Skyddsängel» i stället för »Fraülein Taschentuch». Egenkär som alltid tyder jag det till, att han ansåg mig lika oumbärlig som en näsduk. Du kan nog gissa, hur det gick?

En generad ung man skrev, att det inte dröjde många dagar efter vår skilsmässa förrän polisen fick honom i sina klor. Han hade naturligtvis glömt anmäla sig på poliskontoret. Det var hårda bud. Men som han inte lyckats slarva bort sitt pass, ordnade sig allt till det bästa . . .

Brev skrivet till Ellen Sahlgren-de Maré
efter Riksdagens beslut våren 1925.

Jaha, min kära syster,

så gick det med »saken», den så mycket stötta och blötta »lika-lön-för-lika-arbete-lagen». Och »berget födde en råtta», en osmaklig liten råtta.

Jag känner inte hat mot »berget». Hat, det är ett hederligt och ärligt ord. För *sjaskighet* finns andra. »Fy F-n» t. ex.

Att släkten i allmänhet och du isynnerhet skulle bli ängsliga för att jag skulle ta något överilat steg, det förstod jag, innan du skrev det. Ni kan vara alldeles lugna på den punkten. Har postverket tagit min ungdoms fulla kraft, nog skall det få dras med min ålderdoms svaghet, när tiden är inne.

»... med aldrig sparad arbetsförmåga fullgjort sina åligganden» står det i ett av mina betyg. Gärna ville jag spara den hädanefter. Men är man som alla vi syskon *belastad med punktlighetens och pliktkänslans tunga börda genom arv och uppfostran* (orden äro min bror Ernsts), är man såld. Det är sådant staten ockrar på. Försvinner arbetsglädjen, spelar ingen roll. »Mesta möjliga arbete för minsta möjliga betalning», det är det ryktbara valspråket för Postverkets högste chef.* Då det gäller de underlydande följs det också.

Postkongresser är dyrbara saker. Blir det fler världspostkongresser i stil med förra årets i Stockholm med alla dess festligheter och den därpå följande herostratiskt ryktbara *fest- och triumfresan* genom landet för deltagarne, lär säkert tjänstemannens arbetstakt ännu hårdare drivas, och indexet sänkas med konstlade medel. Det senare lär inte möta större svårigheter.

En vederhäftig person berättade häromdagen på posten, att han lyssnat på ett samtal mellan två gubbar, ansvariga för uppgifter angående index. Den ene sade: »men hörru, inte finns det så billiga hyror, som du påstod». Den andre svarade: »nää, men inte ska väl vi göda tjänstemännen». Du tycker kanske jag låter elak? Jag *är* elak.

Men ändå — — —, om riksdagen låtit det stanna vid de låga lönernas bibehållande med statens dåliga finanser som motivering, så hade vi nog protesterat men ändå resignerat. Vi äro ej bortskämda. Det oförlåtliga är *riksdagens kovändning*. För att överskyla lagbrottet har man kommit på en genialisk och ohederlig lösning. De kvinnliga postexpeditörerna *degraderades fyra tjänstegrader,* d. v. s. förlora sin ställning som »tjänstemän av högre grad».

* Julius Juhlin

Författarinnan och (nr 2 fr h) postdirektör Lannge vid Nordiska Postmötet i Köpenhamn 1923.

För en utomstående är det enklast att förklara skillnaden med, att från att ha haft rätt att vid tjänsteresor färdas i II klass äro vi nu förpassade till III-dje, med dess lägre traktamenten.

För att lugna dem som möjligen känna obehag över vad de ställt till med, är det kanske chefens för Postverket påpekande kommit till: *»kvinnan är för svag för det hårda postarbetet»*. För ej länge sedan förfäktades, att kassatjänsten var det mest påfrestande såväl fysiskt som psykiskt. De »starka» männen *befordras* och försvinna ur kassan vid 35—40 år, men den svaga kvinnan får slita där hela sitt postala liv.

Tänk om Styrelsen ville påpeka detta, när »argsinta postfröken» schavotteras i Press och Revy!!! *Argsintheten* ökar nog år från år, det känner jag redan, och inte lär det bli bättre efter den behandling vi nu utsätts för. (Oss emellan sagt är *Lillie Ziedner* i sin postfrökengestalt i Kar de Mumma-revyn det roligaste jag sett, och jag säger alltid, när den kommer på tal, att *det är jag som stått modell.)* »Alla säger, att Jeppe super, men ingen frågar varför Jeppe super».

Stackars Ellen, du är ej van få sådana här tråkiga brev. Synd att jag måste sluta nu, när jag kommit på bättre humör. Det var så skönt för mig att riktigt få *häva ur mig*. Dessutom tänker jag *köpa kanon och öppna eget krig*.

Som jag aldrig förr skrivit annat offentligt än reseskildringar och så'nt behöver jag träning. Låt som vanligt min snälle, kloke svåger läsa detta och tala om, vad han tänker och tycker.

Tänk om det bleve en folkopinion... Nää, vi äro för få, och så ha vi ju den där »glorian» av elak postfröken omkring oss. Lite ont samvete har jag nog. Men jag vet också, att de flesta äro roade av min förmåga att »slänga käft». Men det skall det bli slut på...

Men en sak till. Är de Styrande riktigt kloka. Begriper dom inte, att svenska folket kan börja tänka så här: »går det att bolla med lag och rätt i ett fall, så går det väl i ett annat också! »— — —

Insändare i Svensk Trafiktidning den 18/7 1925.

»Samhällets Olycksbarn»

Nummer efter nummer av Sv. Trafiktidning har jag ivrigt studerat för att, som jag hoppades, finna någon protest från våra manliga f. d. kamrater mot det sätt på vilket vi behandlats. Sorgens beklagande kan visserligen ej minska den olycka, som skett, men vi hade fått behålla tron på ett gott kamratskap.

En liten historik över postexpeditörstiteln var allt, som i veckans nummer häntydde på det inträffade. Artikeln börjar betecknande nog: »Den 1 juli 1925 gjorde intet väsen av sig» o. s. v. Nej, det har sannerligen gjorts mycket litet väsen av att en kår skymfats och degraderats, en kår, vars medlemmars enda brott består i att de äro kvinnor. Någon motsvarighet till kvinnofrågans lösning inom Kungl. Postverket, en direkt återgång till forna tiders »gånge hatt till och huva ifrån», finns ej i något land. Sverige kan stoltsera med att vara föregångsland. Vi ha uppfyllt alla fordringar, som ställs på en tjänstman av högre grad, vi ha bekostats eller bekostat oss själva samma utbildning som de nyutnämnda postassistenterna äga, vi ha skött vårt arbete samvetsgrant och plikttroget och vi ha varit nyktra och ärliga. Degraderingen är således inte vår skam. Vårt samvete är lugnt trots högste chefens betyg: »icke fullt godkända». Vi lära vara för klena för det hårda postala arbetet. Men samtidigt, som detta tillkännagives, höjes vår pensionsålder med 4 år. Underliga konsekvenser.

För ej länge sedan förklarades disktjänsten ställa de största fordringarna på tjänstemannen och vara mest påfrestande, fysiskt och psykiskt. Från denna tjänstgöring har den starke mannen i regel befriats innan han fyllt 40 år, under det att den svaga kvinnan måste härda ut den hela sitt postala liv. Emellertid vill man ej ge oss tillfälle att yvas häröver, samma arbete har efter 1 juli döpts om till »enklare kassagöromål».

Vår framtid ter sig mörk, och man gör sig den frågan, om ej ett ingripande i rätt tid av Posttjänstemännens Förening kunnat hindra

eller lindra olyckan. Vad har vårt organ Svensk Trafiktidning gjort för oss? Av tystnaden att döma har stordåd utförts, men detta jävas av resultatet. I många år ha vi erlagt vår dyra tribut för att i nödens stund få stöd och hjälp, men vi ha ej råd att understödja en tidning, som tycks enbart förfäkta dess manliga medlemmars intressen. Mig veterligt är nämligen riksdagsman T. Julin* den ende posttjänsteman, som åtagit sig vår sak.

Jag skulle inte högre önska än att bli övertygad om, att min bitterhet mot f. d. kamrater är ogrundad, den liknöjdhet de visat har kanske mer än något annat bidragit till att göra slaget så smärtsamt som möjligt.

Elisabet M. Sahlgren

Svar från Red. av Svensk Trafiktidning.

Lösningen av kvinnofrågan är icke lycklig, allra minst i posten, därom torde man kunna enas. Det är därför förklarligt, att lösningen hos närmast berörda tar sig sådana uttryck som ovan. Det torde icke förty kunna begäras, att de, som klaga i målet rikta sina klagomål mot rätter part, i detta fall Kungl. Majestät, Riksdag och andra myndigheter och icke mot sin organisation, som sannerligen gjort allt vad som göras kan för kvinnorna i posten. Det kan också begäras, att klaganden sätter sig in i det föreliggande målet, i detta fall ett synnerligen ömtåligt mål, där manliga och kvinnliga intressen skuro varandra ...

Brev till Ellen (Sahlgren) de Maré, Sträng näs.

Gävle den 30.5.1926.

Kära syster,

... Jag börjar nästan tro, att postdirektörens hastigt påkomna intresse för mig efter mitt ramaskri i *Trafiktidningen* lika hastigt slocknat. Det har varit alldeles tyst på förordnandefronten i år. Jag var riktigt ängslig, att jag »gjort bort» mig som förste postexpeditör i Gävle och Falun förra året. Han lär ju yttrat, att han skulle »ta en titt» på den uppnosiga postflickan »i Pepparrotssta'n.» Nu tar han väl en titt på någon annan, tänkte jag.

Men hast Du mir gesehen, här sitter jag nu i själva högborgen och vikarierar som *registrator*. Fullkomligt okunnig i alla löpande göromål.

Ett par da'r fick jag en ung postassistent som instruktör. Lyckligtvis var postdirektören bortrest dessa spännande dagar, då jag måste kon-

* Sedermera postmästare Teodor Julin, då socialdemokratisk riksdagsman.

centrera mig till ögon, öron, förnuft och alla sinnen. Visst gick det lite' runt i skallen med alla dessa lådor från resp. avdelningar med alla skrivelser de lyckats åstadkomma (härligt, härligt, de äro betydligt färre, när katten är borta) först till registrator, så till maskinskrivningsrummet, åter till mig och så till resp. avdelningar, med tecken och under blev jag snart bekant med lådorna.

Bli bekant med »dossiererna» var lite värre. Vet du, vad en dossier är? Det är något som påminner om Nordisk Familjebok i ett avseende, d. v. s. i det, att när man äntligen tror sig fått tag i den rubrik, under vilken det sökta bör finnas, så finner man bara hänvisning till någon annan... Att föra in ankommande post i diariet, det är kul. Där ser man, vad sig i riket tilldragit haver. Kort och militäriskt skall det vara...

Jag har hört så mycket talas om denne *Erik G. Lannge*. Hans intelligens förnekar ingen, men se'n går meningarna isär. Nog är det mest klander för hans lynnighet och stora fordringar. Jag bryr mig inte om detaljer i det här fallet. Det är en elektriskt laddad spänning, när han är »på plats». Mig har han ej gjort annat än gott. Ibland undrar jag, om det var på sattyg han räckte mig en hand och gav mig en chans, när det som bäst behövdes. Helst såge jag att det var motvilja för »Rävspelet» bakom statsmakternas kulisser.

Men lätt blir det ej för mig här. Nog är det ett prov. Det är ett ringande och härjande på och med den arma registratorn. När jag står utanför hans dörr, gör jag en liten paus för enskild andakt: »Gud som haver...»

Han behandlar mig kort. Ingen invitation till den svällande »bättrebesöksstolen», jag står i givakt, medan han skriver under papperen. Försöker jag smita, återkallas jag genast till ordningen. *Ovänlig och jäklig* är två attribut, som passar mycket bra i sammanhanget, och ibland skummar jag invärtes av raseri. Då gäller det att tänka på den utsträckta handen...

Det värsta är, att jag inte kan utgjuta mina känslor i registratorsrummet. Jag har hans svägerska till biträde. Häromdagen kom hon tio (10) minuter för sent, förutom att hon gjort livet rätt surt för mig. Som det inte var första gången, bad jag henne vara litet punktligare. Följden blev ett nästan hysteriskt utbrott, hon bad mig »hålla» mun, hon behövde ej ha större respekt för mig än jag för henne o. s. v. Så rusade hon in till »svåger min».

Strax efter det hon kommit tillbaka, kom kallelse till postdirektören. Av rösten att döma väntade mig ord och inga visor. Full fart till vilddjurets håla. Hann inte längre ens än till »Gud som ha...» förrän jag

öppnar dörren — — — och möter *en soligt leende* chef, som vänligt säger: »ni har mitt fulla gillande i utövandet av ert förmanskap». Det hade inte alls behövts något Gudsomha... Antagligen var det tanken på mina egna upprorskänslor, som gjorde att jag sedan behandlat Ellen med stor ackuratess. Hon har nog inte så roligt, men från den dagen voro vi vänner.

Pingstafton var så ljuvligt vacker, att *Anna Ljungberg* och jag passade på att fara till Älvkarleö och titta på det vilda vattenfallet. Det var vilt. »Vårfloden» är inne och vräker massor av sitt överloppsvatten ned i älven från alla håll, och ett dånande är det, som gör en lomhörd både länge och väl efteråt.

Vi åto en flottare middag på Turisthotellet. Att vi kommo in på »kvinnofrågan i posten» är ganska självklart. Hon är ej besatt av helig vrede som jag. Det är hon för perfekt till både som tjänstekvinna och mänska, korrekt i allt hon företar sig, välklädd och stilig. Är hon besatt av något, skulle det vara av Örebro. Där är hon född, där har hon vistats i hela sitt liv och där vill hon dö. Hon blev förtvivlad över att vara tvungen ta emot detta förordnande. Förut har hon istadigt vägrat, men nu har vår kvinnliga postförening vädjat till oss att inte svika fanan.

Det är en vanlig anmärkning, att kvinnorna äro nöjda med sin lott bara de få vara hemma. De som veta, hur underbetalade vi alltid varit, måste förstå och förlåta, om fadershemmet utnyttjas i unga dagar. När sedan löner stiger, faller det ofta på de ogifta döttrarnas lott att ta hand om föräldrarna i sin tur. Detta ligger oss i fatet som så mycket annat.

Mig själv kan jag se på en barrikad med upprorsfanan i högsta hugg. Men jag ser inte Anna vid min sida. Hon står nog i bakgrunden, fin och putsad från topp till tå, troligen i en dräkt specialsydd för tillfället... Trevlig är hon i alla fall, och vi hålla ihop, när vi äro lediga. Riksdagskvinna har hon ingenting emot att bli. Hon vill motionera om avskaffandet av Helgdagar, se. De äro så genomtråkiga.

Jag anser dock, att när man som vi endast har varannan ledig (förresten ha vi *rätt* till ledighet endast var 3-dje) finns det *svårare saker att uthärda.*

På pingstdagen var det regn, vilket kanske även ni fingo uthärda. Jag tjänstgjorde på f. m. och hade riktigt snärj, ha handlingarna legat i månader, nog bli de oerhört brådskande på helgdagarna alltid, och så är jag ensam att klara av »hela direktionen» — efter bästa förmåga.

På dessa timmar fick jag sätta igång med 6 ilsamtal, det hände så mycket trassel bortikring. Man känner sig allt lite mallig... Det var

bara synd att jag inte fick anledning härja med Enköping. Riktigt glad får mänskan aldrig vara.

På e. m. voro Anna och jag bjudna till en kontrollörsfamilj Nyström, och jag hade roligt för första gång på länge. Det var nog tack vare det, att jag »söp» rätt kraftigt. Naturligtvis bara för att bli botad från den förkylning, som inte velat ge med sig. Efter 1 glas punsch, 1 cognacs- och whiskygrogg, 2 snapsar, pilsner och 3 glas curaçao ter sig livet rätt ljust även för en sorgmodig natur.

Nu har du väl fått nog av prat. Av allt förstår du säkert, att jag trivs som fisken i vattnet. Tänker bara med fasa på att återvända till Enköping. Har du hört vad vår polska svägerska säger på sin brutna svenska »*Änköping ä ett Hälvet*» ... Jag instämmer d. v. s. jag har fått många trevliga vänner och mitt värdfolk är världens underbaraste. Jag har nu flyttat för tredje gången med dem. Nu har jag våning, 2 rum, jungfrukammare och kök över dem. Det är inte klokt ...

»Ve Dig, Du gode och trogne tjänare»
(skrivet i Orsa nu, 40 år efteråt)

1927 drevs dramat eller spexet *»Kvinnofrågan»* till sin höjdpunkt i och med att 49 kvinnliga postexpeditörer anförde besvär över tillsättandet av 3 förste postassistent- och 10 postassistent-tjänster. I sitt svar

Nordiska Postmötet i Helsingfors 1927.

på en remissakt från Statsmakterna anför Generalpoststyrelsen bl. a. följande: »jämväl av postexpeditör och förste postexpeditör måste ovillkorligen fordras, för att de skola kunna anställas som postassistent, att de äro lämpliga för befordran till högre befattningar. Om postexpeditörer och förste postexpeditörer, som ej äro lämpliga för sådan befordran få anställas såsom postassistenter, kan antalet postassistenter ej nedbringas, så att det motsvarar behovet. Då de kvinnliga postexpeditörerna och förste postexpeditörerna sålunda ej genom hänvändelse till Statsmakterna hör högre än till 12—13 lönegraderna har en del av dem trott sig kunna bereda sig sådan lön genom att söka postassistentbefattning! Ehuru Generalpoststyrelsen ansett det önskligt, att den högre lön de eftersträva blivit dem tilldelad, kan ej Styrelsen vara med om, att bereda dem denna på sådant sätt, som av dem försökts. Styrelsen anser det nödvändigt och rättvist, att genom överklagade beslut avvisa dessa deras lönekrav, vilket ej beror på avoghet utan av hänsyn till Postverkets bästa. Styrelsen anser att de av Styrelsen utnämnda äro lämpliga för befordran till högre tjänst än postassistent-tjänst och anhåller, att besvären ej medför ändring i det överklagade beslutet.»

Statsprotokollet:

Att de kvinnliga tjänstemännen icke skola vara uteslutna från möjligheten att meritera sig för sådana befattningar är uppenbart, varför de böra få tillfälle att tjänstgöra på olika platser under skilda förhållanden. De utnämnda böra prövas.

Provtjänstgöring (till samtliga Postdirektörer)

Befattning vid postdirektion, vid postkontor samt inom järnvägsposten. Vissa postkontor skulle utses till prövning, där även Postmästarens förmåga att kunna fullt objektivt pröva de provandes lämplighet.

Kvinnliga föreningen med *Elisabeth Daelander* i spetsen uppmanade oss att söka till provtjänstgöringen. Jag tror att ett 60-tal följde uppmaningen. Att jag gjorde det var självklart. Men mycket hopp om att bli antagen hade jag ej. Högst 35-åringar göre sig besvär! Men jag slank med i alla fall trots mina snart fyllda 41 år.

Det första jag gjorde vid underrättelsen var att ringa *Gina Andersson,* registrator på postdirektionen i Mellersta distriktet. Jag tog för givet att hon sökt och blivit antagen. Hon var ju en prima kraft. Något till snopen blev jag, när hon talade om, att hon visserligen sökt, men när postdirektör L-e kom ifrån postdirektörsmötet hos postgeneral Örne med anledning av proven, tog hon resolut tillbaka sin ansökan. »Jaså», sa' jag, »är det så att vi skola kuggas trots objektiviteten?» »Jag säger ingenting» vidhöll Gina, »men jag tog som sagt tillbaka min ansökan

efter samtalet med postdirektören». »Men det gör aldrig jag, jag skall vara med intill ändan. Jag är mer kamplysten än någonsin.» Stackars Gina, hon var av vekare virke ...

En sak, som jag var mycket glad över, det var, att vi gamla, gamla »kassörer» skulle slippa prövas i kassatjänstgöring. Trots 20 års erfarenhet eller kanske just därför, var jag övertygad om, att detta vore det enda, som skulle kunna *knäcka* mig.

I en kassa kan allt hända; kassabrist, förfalskning, stöld, utskällning av en otålig allmänhet, på den tiden fanns minsann ingen upplysningstjänst. Allt måste man ha i huvudet. Och svårast av allt, en oerhörd självkontroll.

Jag hade skickats från kontor till kontor, varit på de flesta avdelningar. Rutin fanns det åtminstone. Efter att ha lånat kontrollör Carlholms reglementen och efter att ha upplivat postal geografi, (Storlien, Enafors, Ånn, Gevsjön, Duved, Åre ... banne mej tror jag inte jag kan dem än ..., ansåg jag mig värdig och väl beredd. Men efter samtalet med Gina var jag ändock tveksam. Hur skulle det bli med objektiviteten?

Och så släpptes kopplet löst. Jag skulle ej ut förrän i februari, men de beundransvärda damerna i Generalpoststyrelsen var redan i farten. I mitt tycke var de hjältinnor. Om de dragit sig för detta gyckelspel, hade det varit förlåtligt.

Snart började postskvallret gå. Det värsta kom från Västerås. Jag kände dessa kamrater se'n gammalt, där var det en självklar sak, att man hjälpte en nykomling, det är så mycket lokalt, som man måste känna till för att kassatjänsten skulle gå smidigt. Men när kamraterna som vanligt ville räcka en hjälpande hand, förbjöd postmästaren dem detta (och det var inte min gamle Bobrikoff!) och stod och glodde i dörren för säkerhetens skull.

Att de från Generalpoststyrelsen, som ej suttit i kassa, sedan de var elever, ej gav upp, var storartat.

Vad jag hörde skvallervägen, skall jag ej upprepa. Jag skall här bara skildra, vad jag sett med egna ögon och upplevt själv. Det räcker ...

Som förste postassistent vid postkontoret i Nässjö.

I februari 1928 började min prövotid.

I mina gömmor hittade jag ett Järnvägs-Brevkort häromdagen, och som det anger en exakt uppgift för tiden av mitt, som jag tror första uppdrag gör jag här en avskrift. Det var onekligen spännande första gången jag höll det i min hand:

Postexpeditören Elisabet Margareta Sahlgren uppehåller under tiden 15 Februari—2 Mars 1928 en vakant förste postassistentbefattning vid postkontoret i Nässjö och äger under denna tid tillträde till plattformarna vid Nässjö järnvägsstation, jämväl över tunneltaket.
Nässjö den 10 Februari 1928
Seth Rylander
stationsinspektor.

Där gick jag nu på plattformarna och tunneltaket med ett blått band om armen som bevis på min makt och myndighet — jag hade förgäves bett om en uniformsmössa! — och övervakade transporter och av- och inlastning av poster.

Nässjö är väl en av de största knutpunkterna, där tågen nästan samtidigt rusa in på stationen. Jag kunde tacksamt notera, att under de 16 dagar jag företog mina promenader, inga »olyckor» inträffade, som krävde snabbt ingripande från min sida. Allt gick invant och friktionsfritt tack vare rutinerade postiljoner och transportörer.

Jag gjorde som de andra förmännen på 62-an och vad de nu hette, kupéerna, — *tittade på.* Den enda nytta jag gjorde var, att någon gång ge passagerarna upplysning på deras frågor om tågs tider och placering. Man tog mig för vagnstäderska — tack vare armbindeln — eller i bästa fall som någon »social tant» utsänd för att hålla ögonen på unga flickor, att dem intet ont vederfors.

På kontoret var det lugnt men tråkigt. Det satt en postassistent, Erik Ljungh, i kassan. Att han inte var speciellt glad över mig är förlåtligt. Det var hans tänkta förordnande som jag inkräktade på. Till hans heder får jag säga, att han i stället för att tjura, bjöd mig hem till sig. Hans fru var mycket trevlig. 1935 träffades vi åter, då han hade postmästareförordnande i Piteå, och då jag kunde visa litet gästfrihet tillbaka mot det trevliga paret!

Sur som ättiksprit var däremot postmästare Holm. Han visade tydligt sin avsmak för »fruntimmer, som kom och trasslade till det». Han tog ingen notis om mig* — och jag kom underfund med, att min elaka tunga och penna manade till försiktighet. Men det kom istället igen i betygen.

I vilken ordning mina anhalter sedan lågo, är jag nu ej riktigt säker på. Jag tror det var serien postkupé 17, postkontoret Norrköping 1, postdirektionen i Linköping och sist och bäst av alla postkontoret i Eskilstuna.

* d. v. s. han höll inga förhör o. d.

Pkp 17

De flesta av provkandidaterna gruvade sig för tjänstgöringen vid järnvägsposten mer än för något annat. Åtminstone de, som inte kände till postal geografi annat än från postkursen. Men vi, som tjänstgjort då och då på »småkontor» hade aldrig kommit helt ifrån sortering och dirigering och kartering och dekartering, så vi kunde ta det lite lugnare. Och jag som i ett par års tid i Västerås varit placerad som förste man på ank. — och avg. avdelningarna för mig var det som *att komma hem,* när jag gick ombord på pkp 17 (Stockholm—Laxå).

Nog hade jag tur, som hamnade på denna kupé, som gick genom mina hemtrakter och med en förman, som kanske var lite spydig, men säkert inte ville göra en fluga förnär. Förövrigt är det så jäktigt på en kupé, att någon större uppmärksamhet ej kunde ägnas det nya tillskottet i personalen.

Under den första resan var man förstås ganska nyfiken på, hur jag skulle klara eventuell tågsjuka. Det gick lyckligt. Visst var det annorlunda att skaka hit och dit i svängarna mot att stå på ett stadigt och sedigt golv, och nog fick jag mina törnar och snavade över i mitt tycke onödigt spralliga postsäckar. Deltaga i sorteringen kunde jag emellertid, om jag också ej fick göra någon nytta.

Jag påpekade dock vänligt, att om någon var ängslig »bli till häst», var det bara att vända sig till mig för att få hjälp. Konstigt nog var det ingen, som begagnade sig av mitt löfte!

Omtumlad och trött var jag vid ankomsten till Laxå vid 2-tiden, tror jag. Skönt att få krypa till kojs i ett stillastående rum på ett trevligt hotell. Överliggningsrummen var nog ej av samma klass, så gu'skelov för traktamentet...

Av min chef, förste postassistent Wallin, hade jag hört, att resepostassistenterna hade bildat en klubb, där de även åt och idkade sällskapsliv. Glad och förväntansfull sökte jag mig dagen därpå till lejonens kula, varifrån hördes ett muntert sorl. När jag klev in, tystnade det. Ett av »lejonen» reste sig i hela sin längd och sade artigt: »Jag skall be att få påpeka, att detta är en klubb för *Manliga Tjänstemän.* Det finns mat på Hotellet för andra».

Ja, visst ja, jag var ju inte kamrat längre... Försteassistent W. var ej närvarande, han beklagade det ovänliga mottagandet och försökte få mig att på nytt besöka klubben. Där fanns ett utmärkt bibliotek bl. a. Ånej, fattig men stolt.

Dessutom träffade jag en annan försökskanin, postexpeditör Ebba Ringdahl från Södra distriktet. Hon gjorde sin järnvägstjänst på postkupé 89 (Charlottenberg—Laxå), och den blev hennes Waterloo. Vad

hjälpte det, att hon var duktig i andra grenar! Hon var hopplöst tågsjuk, stackars mänska... Efter några resor under de värsta kval liggande på smutsiga postsäckar under våldsamma kräkningar, anhöll hon hos Generalpoststyrelsen att få fullgöra de prov, som återstod, men befrias från det vid reseposten. Naturligtvis blev det blankt avslag. Hon fullföljde uppdraget. Hela månaden medföljde hon pkp 89 som ett kolli. Hon var så sjuk, att under uppehållet i Laxå låg hon i allmänhet till sängs för att på kvällen återvända till sin plågas läger i postvagnen.

Den övriga personalen, som förstås inte var så glad över sällskapet, döpte den stackars postexpeditören till »Fröken Kräk». Annars tror jag »resenärerna» klarade sig ganska bra. En av dem, Brita Östman, klarade sig och fick t. o. m. en äkta man på kuppen.

Jag lämnade pkp 17 med saknad. Det var nog den bästa tjänstgöring jag haft. Man kom på morgonen till Stockholm och var sedan ledig hela den dagen och påföljande dag till 8-tiden på kvällen. Och med Stockholm som stationsort. Vad kunde man mer begära?

Till på köpet fick jag ett finfint betyg av den snälle chefen. Men han ville nog gottgöra mig för det ovänliga mottagandet i Laxå. Fastän en av hans kamrater upplyste mig sedermera om att han sagt, att postexpeditör Sahlgren »hade så snygga ben, så dem skrev han betyg på». Ja, det uppskattade jag nästan ändå mer. (Det behövdes en liten solskenshistoria...).

Som förste postassistent vid postkontoret Norrköping 1.

Det var med blandade känslor som jag gjorde min entré som t. f. förste postassistent på postkontoret Norrköping 1. Gick det rykten om kitslighet på postkontoret i Västerås var det som en västanfläkt mot vad som berättades om postkontoret i Norrköping. Skulle jag här straffas för mina ogärningar — d. v. s. för mina skriverier i Trafiktidningen? Visst var det ängsligt men också lite spännande. I min samling finns det inga brev från detta uppehåll. Men det behövs inte heller. När jag nu 40 år efteråt tänker tillbaka, står de flesta händelserna för mig med skärpa, som om de hade nedtecknats omedelbart.

Av mitt första möte med *Kvinnans fiende N:r 1,* postmästare John Kindberg, kunde jag ej draga någon slutsats om, hur fortsättningen skulle bli. Ingen av de andra förmännen: personalkontrollören Arving och redogöraren Gustafsson, hade jag träffat förut och inte heller postassistenterna i kassan.

Bland postexpeditörerna såg jag till min glädje ett bekant ansikte, det var min kurskamrat, *Signe Littorin.* Mest intresserad var jag dock av min olyckskamrat, postexpeditör *Esther Wåhlin* från Generalpoststy-

relsen, som prövade i kassatjänst. Hon skaffade mig rum på samma pensionat, där hon bodde. En bättre kamrat kunde jag ej fått.

Redan första kvällen bjöd Signe hem oss båda. Jag höll ögon, öron, förnuft och alla sinnen öppna. Här gällde om också ej livet så mitt kommande öde. Signe var mycket bitter och nedstämd. Hon hade sökt men ej blivit uttagen till prövningen. Vems felet var, det förstod man nog. The Ladykillers förstås! Hon hade fått det beskedet, att hon var överårig.

Vi var dock jämnåriga, och hon hade finare placering i postexamen, så det så . . . Dessutom var hon mycket intresserad av sitt yrke och därför angelägen om befordran. Det var verkligen synd om henne. Jag försökte trösta henne med, att jag var en »dark horse», som troligen ej skulle vinna loppet. Åtminstone ej i Norrköping. Det trodde nu inte hon heller.

Hon berättade om min företrädare, en postexpeditör, som trots — eller kanske just därför — att hon tillhörde oss äldre, blivit så illa behandlad av chefen och hans handgångne män, att hon kollapsat och måst avbryta sitt förordnande. Hon hade dock haft förordnande som t. f. postmästare i Hjo sammanlagt ett par år.

Att jag skulle bli infamt påpassad, och att redogörarens »bur» stod i närheten av försteassistentens skrivbord i avg. avdelningen gav hon mig också en vänlig vink om. Nu visste jag, vad jag hade att vänta. Vandringen på vulkanens topp kunde börja.

Mina göromål var ej av större svårighetsgrad, så dem satte jag mig snart in i. Ingenting hände. Det var nästan kusligt. Inte blev det bättre av, att expeditionsvakten en dag sade: »jag förstår inte, att chefen är så hygglig mot Fröken. Det andra kräket skällde han ut två gånger om da'n . . .».

Esther Wåhlin klarade kassan fint, lugnt och trevligt om också ej med samma fart, som den som har riktig vana. Tyvärr hörde till kassörtjänsten även förmanskap under nattvakt i avg. och ank. avd. Den drabbade ej var och en så ofta, då funktionärerna var rätt många. Även försteassistenten ingick i kretsloppet.

För kassörerna var den emellertid en riktig plåga. Först var det kassatjänstgöring på f. m. Nattvakten började sedan på kvällen. För den rutinerade brukade den sluta omkring kl. 2, om allt gick som det skulle, d. v. s. att det ej var tågförseningar och att kontrollboken stämde genast.

Att Esther skulle gruva sig för detta prov var naturligt. Någon hjälp vågade ingen ge henne för hennes egen skull. När jag efter hennes första nattvakt kom ned på kontoret kl. 8 satt hon fortfarande kvar och försökte »få ihop» kontrollen. Strax efter gick hon, så jag förstod att allt var klart.

Så snart jag hade ledigt, gick jag hem till pensionatet för att höra, hur hon haft det. Värdinnan kom emot mig och bad mig ej störa Esther, som äntligen kommit till ro efter alla strapatser. Den snälla damen var fullkomligt upprörd och utropade: »är det mänskor eller är det odjur ni ha att göra med?»

Hon berättade: Vid 9-tiden hade min kamrat kommit hem, alldeles slut, tagit ett bad och gått till kojs. Då ringer det från posten, man vill tala med postexpeditör Wåhlin. När detta har sina svårigheter, ber man värdinnan säga till sin hyresgäst, att snarast infinna sig på posten. Här hjälper inga böner om respit några timmar. Nej, det var något fel från nattvakten, som krävde hennes omedelbara infinnande på »brottsplatsen».

När Esther med andan i halsen uppsöker personalkontrollören, säger han bara: »Nej, det var inte fel. Fröken kan gå hem igen.» Inte en ursäkt, inte ett ord av beklagande.

Esther var klok och försiktig, hon bad mig ej göra någon affär av det inträffade. Men jag lovade mig själv, att på något sätt skulle de få igen detta.

Årets sektionsmöte avhölls i Linköping. Man var vänlig nog att invitera oss »utbölingar» till festmiddagen efter förhandlingarnas slut. Vi reste gärna, vi behövde lite' luftombyte . . . Det var en trevlig middag på det flotta Frimurarhotellet. När stämningen var som högst reste jag mig och lämnade mitt bidrag till underhållningen. Det var en visa på melodin »Joakim uti Babylon», och den lär ha varit ganska lustig, men den var inte riktigt snäll mot »stygga gubbar» i allmänhet och dem i Norrköping i synnerhet.

Tyvärr har jag glömt ordalydelsen, jag vet bara att jag var mycket inspirerad, då den skrevs i nattens tysta timmar. Jag visste också, att jag med denna bordsvisa *underskrev min egen dödsdom i befordringsmålet.* Men jag hade räddat min själ . . .

Vad jag däremot inte visste förrän efter 20 år var, att mitt fräcka uppträdande förskaffade mig en vän. Det var på ett postmästarmöte på Siljansborg, där jag träffade vår nyutnämnde chef, postdirektören i Mellersta distriktet, *Erik Eriksson.* Han hade ej glömt »bombnedslaget» i Linköping. Bland alla provkandidater, som försökte visa sina bästa sidor kom denna olycksaliga postexpeditör, som ej visade respekt för något eller någon. »Musen, som röt». Det hade gjort ett djupt intryck och detta gladde mig mycket.

Fortfarande tycktes jag vara tabu på kontoret. Jag väntade nu med en viss spänning på det muntliga förhör, jag visste postmästaren höll med de prövande. Tanken på detta gjorde mig inga bekymmer. Jag

kunde min Allmänna Poststadga som »lillkatekesen» på sin tid. Det gick också finfint i mitt tycke, men när jag svarade på frågan om dimensionerna på trycksaker, påstod han att jag svarat fel. Mina protester godtog han ej. Eftersom han satt med »frågor — och svar»-formulär framför sig, tänkte jag, att min tunga slunkit fel av bara farten. Men jag gömde det, »begrundade det i mitt hjärta.»

När förordnandet äntligen var slut, lämnade jag Norrköping utan att fälla tårar.

Postdirektionen i Östra distriktet.

Om postdirektionen i Linköping visste jag ingenting annat av intresse än att den gamle postdirektör D. Boberg höll fast vid gammalt och fornt och strängt fordrade, att gammalstavningen skulle hållas strängt i helgd på hans domäner. Detta till mycket besvär och merarbete för de yngre tjänstemännen, som ej längre levde på »hv- och dt»-stadiet.

Detta avsteg från tidens jäkt och ävlan satte en viss sympatisk prägel på hela andan på direktionen. Förste kontrollör Borg var ingen duvunge han heller, hets och välska seder stod ej högt i kurs på hans avdelning.

Att komma från det mörka, dystra postkontoret i Norrköping till denna ljusa, soliga lokal med snälla, vänliga mänskor, det var som att vakna ur en ond dröm. Som jag gick omkring som löshäst och förut tjänstgjort på postdirektionen i Gävle, brydde man sig inte om att spilla tid på mig. Det fanns väl viktigare saker att sköta.

Helst höll jag till på »trafiken». Kartor har alltid varit min fäbless. Inte ens de unga assistenterna, E. Johansson och O. Hulteus visade någon avoghet mot »konkurrenten».

För övrigt hade jag en kurskamrat, Arnstedt, som jag kunde vända mig till. Tyvärr var det endast 15 dagar provtjänstgöringen varade. Vackra visor är aldrig långa. Se mig omkring i trakten hann jag i alla fall.

På postkontoret prövade en kurskamrat, den energiska *Elisabeth Daelander,* primus motor i vår kvinnoförening. Vi gjorde bl. a. en härlig söndagsutflykt på Kinda kanal, och vi försökte avhålla oss ifrån att tala om Hög- och lågheter, för att ej förstöra dagens frid.

Jag passade emellertid på att varna henne för postmästaren i Norrköping, dit hon närmast skulle styra färden. Framför allt skulle hon försöka utforska, om det inte låg något skumt i hans fråga om »trycksakers dimensioner». Hon lovade meddela mig, hur provet utföll.

Det var nog inte postmästare Kindbergs mening att jag skulle få läsa

Postmästare John Kindberg i Norrköping.

de vitsord om mig, som han via postdirektionen sände till Generalpoststyrelsen. Det enda jag minns av ordalydelsen, var att jag »var olovligt okunnig även i de enklaste saker».

Det var något för postexpeditör Sahlgren att bita i. Ordalydelsen var nästan kompromet terande för Postverket och för Mellersta distriktets chef samt ett 30-tal postmästare under 23 års tjänstgöringstid på 15 postkontor, och alla dessa tjänstgöringsbetyg om »nit och skicklighet och aldrig sparad arbetsförmåga samt från allmänheten vunnen aktning och sympati».

Om inte för annat än för deras skull måste jag rehabilitera mig. Jag vände mig till överkontrollör Ekblad och bad om offentligt förhör. Denne var ej alls ohågad. Han skulle bara fråga postdirektören, hur denne skulle ställa sig till saken. Där stötte man emellertid på patrull. »Nej — *det skulle se egendomligt ut gentemot postmästaren i Norrköping.*»

Då sade min kurskamrat Arnstedt något, som jag förut anat: »Ni är tyvärr prisgivna åt postmästarnas godtycke.» Och Ekblad rådde mig att i Eskilstuna, dit jag skulle styra färden, be kontrollör Eriksson, som hade hand om postelevernas undervisning i den praktiska kursen i Eskilstuna, att förhöra mig och ge mig intyg. Jag var i alla fall glad över, att jag fick del av postmästarens betyg.

Medan jag är inne på detta ämne vill jag berätta fortsättningen på dramat.

Efter en tid får jag brev från Elisabeth Daelander, vari hon tackar mig för tipset om »dimensionerna». Mycket riktigt hade hon fått samma fråga som jag. »Det är fel», sa' postmästaren. »Nej, det är rätt», sade Elisabeth, tog fram Allmänna Poststadgan och lade den framför examinatorns ögon. »Det var konstigt, jag har fått uppgifterna från kontrollör Arving», och så tittade han på fusklappen och måste medge felet. (Då var jag i Paris och försökte glömma futtigheter.)

Jag sitter och retar upp mig, fastän det är 40 år sedan. Därför skall jag berätta, när detta betyg utlöste ett hjärlig skratt från generaldirektören Swartling, postdirektör Eriksson, andra medlemmar av Generalpoststyrelsen, postdirektionen och postmästarkåren, och mig själv.

Det var på ett postmästarmöte i Tällberg. Efter den goda och glada middagen satt vi ett storkotteri vid kaffet och avecen, då den olycksaliga prövningen kom på tal. Generaldirektören var mycket intresserad av att höra, hur den egentligen gick till. Då kunde jag säga med Fänrik Stål: »jo, därom kan jag ge besked, om Herrn så vill, ty jag var med».

Generaldirektören skrattade åt min drastiska skildring, men trodde att min berättarglädje var större än sanningshalten. Då reser sig förste byråsekreteraren E. Johansson, min vän från postdirektionen i Linköping, och säger, att det var sanningen, och ingenting annat än sanningen. Då fick jag vatten på min kvarn, men jag bara beklagade, att jag ej kom ihåg mer av mitt betyg från Norrköping än det där »olovligt okunnig även i enklaste saker». »Ja, men det gör jag» sade förste byråsekreteraren — och läste upp hela betyget under stormande jubel från publiken.

»Det var det sämsta betyg, som någonsin getts i Östra distriktet, så jag lärde mig det utantill som en kuriositet.» Det hade väckt en obehaglig sensation även i Generalpoststyrelsen, och Linden lär ha sagt, att så dåliga tjänstemän fanns inte i Postverket . . .

Förste postassistent vid postkontoret i Eskilstuna.

Jag minns 3 goda ting:

Postmästare John Luttropp Nielsen, som hälsade mig välkommen och nämnde, att vid hans postkontor dömdes man ej efter kön utan efter kompetens.

Postmästare John Luttropp Nielsen i Eskilstuna.

Förste postassistent Eriksson, som förhörde mig på kunskaper i författningar och intygade, att jag hade goda sådana.

Förste postexpeditör Ester Lager, min goda vän från mina första år vid postkontoret i Örebro.

Så var prövningen slut, och jag återvände till Enköping — icke rikare på postala kunskaper — men väl i mänskokännedom.

»De äro alla kloka män och Brutus är en ärans man».
(Shakespeare)

13/10 1928. »Kungl. Generalpoststyrelsen har av de slutprövade tjänstemännen — 31 st — godkänt 5. — — — 4 st kunna, om de så önska, undergå förnyad prövning.

Den dagen Generalpoststyrelsens beslut återgavs i dagspressen, befann jag mig i Stockholm på semester.

Drottninggatan är lång. Inte minst för den, som stannar framför varje tobakshandel och tidningsstånd för att kasta ett öga på löpsedlar och försöka tjuvläsa första-sidas nyheter i tidningarna. Där stod med stora rubriker »Kvinnan i Posten duger ej till chef, säger Örne». Endast 5 st. av 31 prövade godkända».

Trots allt blev domen en chock för mig. I mitt stilla sinne hade jag nog hoppats, att Generalpoststyrelsen då den fått gå igenom alla betyg, bort inse att vad som fattades i dem, var den påbjudna objektiviteten.

»Hennes uppträdande mot underordnade och allmänheten har varit oklanderligt, vilket ju är fallet, då man känner sin oförmåga», men »hos henne förefinnes en nervositet, som ej synes men väl anas». Någon var »för späd för att kunna taga en full brevbärare i kragen». Det sistnämnda var mest upprörande i sitt angrepp mot postverkets verkligt stronga brevbärarkår . . .

Vi hade ej varit helt främmande för varandra, *ilskan och jag*, under de år som kampen för våra lagstadgade rättigheter pågått. Rädd hade jag ej varit varken för *Statsmakterna*, Generalpoststyrelsen eller våra *Domare* under proven.

Men nu var jag rädd, rädd för mig själv. Det »sköna röda hat» man besjöng i kommunistkretsar, ville jag ej ha till livskamrat.

Jag måste tänka ut en räddning och tänka snabbt. Egendomligt nog var jag närmast glad över att ej höra till de utvaldas skara. I motsatt fall, vad skulle jag ha gjort? Skulle jag yvts och sällat mig till dem, »som le och buga för en slant»? — Skönt att ha sluppit undan frestelsen.

När jag så småningom nått slutpunkten för min vandring, »Blå Tornet», då hade jag också nått visshet om, hur min närmaste framtid skulle te sig.

Att efter semestern snällt återvända till fållan likt ett bräkande får var otänkbart helt enkelt. Nog för att jag skulle bli mottagen med vänlighet och deltagande på kontoret av alla från postmästare *Holtsberg*, till brevbärarbiträdena, det visste jag. Men . . . medlidande ville jag inte ha!

Mitt fasta beslut hade återgett mig kuraget. När jag stod i *August Strindbergs* f. d. våning, hans sista bostad, där min broder nu hade sin läkarmottagning i det gamla arbetsrummet, log jag inom mig. Den store kvinnohataren hade nog med blida ögon sett, att kvinnan satts på plats. Han hade ju inte heller alla gånger kämpat mot henne med blanka vapen. Men ett snille förlåter man mycket. För övrigt — vi hade kanske känt oss solidariska i kampen mot *»makternas»* nedbrytningsförsök.

Min bror och svägerska hade naturligtvis redan läst tidningarna och beklagade utgången. Man tröstade med att om 50 år skulle det bara skrattas åt Örnes (s) odemokratiska uttalande. När jag tog farväl, hälsade de till kära släkten i Strängnäs, där det var meningen jag skulle avsluta semestern.

»Strängnäs», sa jag, »jag reser inte till Strängnäs. I kväll reser jag till Paris med nattåget»!

Men först till Enköping och postläkaren, som intresserat följt med kampens växlingar, och som förstod, att balanssinnet krävde mer vård än kroppen. Han gav mig ett sjukintyg, gällande först och främst 2 månader, och behövdes det längre tid för återhämtning, var det bara att skriva till honom.

Utan sovvagnsbiljett vare sig till Trelleborg eller Köln—Paris eller hotellrum i miljonstaden, startades resan med nattåget, som jag beslutat i så hastigt mod.

Men först skrev jag min *sista* insändare i Trafiktidningen (1928).

Resultatet.

I ett icke postalt sällskap i Enköping diskuterades kvinnofrågan i Posten och utsikterna för postexpeditörerna att uppnå det eftertraktade postassistentskapet. Jag framhöll som min åsikt, att skulle man rätta sig efter duglighet borde alla, såväl kvinnor som män, vinna målet. Sämre är inte postkåren. Men mina erfarenheter från senare år voro tyvärr sådana, att jag näsan med bestämdhet kunde förutspå, att av de kvinnliga högst två eller tre bleve godkända. Jag misstog mig emellertid. Det blev 5. Man kan bara ej förstå, varför en så vidlyftig och dyrbar apparat behövt sättas igång för att uppnå detta resultat. Det hade onekligen varit enklare och framför allt billigare om vederbörande, som bruket är vid lotterier i allmänhet, lånat några fattiga barn, vilka under uppsikt av notarius publicus dragit bestämt antal vinster. I denna som i de flesta tragedier givs det ett humoristiskt inslag. Det utgörs av en del chefers betyg över de kvinnligas prestationer. Det vore en evinnerlig skada, om dessa praktblomster skulle vissna och dö i Generalpoststyrelsens arkiv. Postmuseet vore en lämpligare plats. Att vi lidit ett svidande nederlag är ett faktum, men detta nederlag är dock hederligare än segrarnas pyrrusseger. Vi ha kämpat med blanka vapen för en rättvis sak, och vi ha varit beredda att offra allt, även oss själva. Såren kunna visserligen läkas, men ärren komma att bestå.